

Výkladové poznámky k biblickým veršom z úlohy č. 4

Biblia ako autoritatívny zdroj našej teológie

Základný text

(Iz 8,20 SEkP) *mali náuku a svedectvo?! Ak nebudú hovoriť takto, budú ako tí, pre ktorých niet úsvitu.*

Pre lepšie porozumenie je tento verš dobré čítať aspoň v jeho minimálnom kontexte, čo sú verše 19-22. V súvislosti s veršom 19 je obrátenie sa k zákonu a svedectvu totožné, ako sa pýtať svojho Boha. A to celé je dané do ostrého protikladu k "dopytovaniu sa duchov mŕtvych a veštcov, ktorí šuškejú a šepocú". "Špiritistické média prekvitali v starovekom blízkom východe. ... Veštcí, ktorí pípajú a mumľajú je výsmešným odkazom na praktiky nekromancie, aké boli bežné v tejto oblasti."¹

L^e *Tôrā w^eliṭ'ūdā* - doslova "k zákonu a k svedectvu?!" Pod slovom "zákon" (Tóra) rozumieme 5 kníh Mojžišových. Hebrejský výraz, ktorý tu prekladáme ako "svedectvo" je oveľa netradičnejší. Okrem tejto pasáže sa nachádza už len v Iz 8,16 a Rút 4,7. V knihe Rút sa toto slovo spomína v súvislosti s tradíciou vyzutého sandálu. Svedectvo je tu chápané ako "potvrdenie", alebo "osvedčenie"². Táto tradícia s vyzutím sandálu je založená na Dt 25,7-10. Takže pod slovami "zákon a svedectvo" môžeme vidieť jednak samotné Písmo, jednak aj vykonávanú tradíciu, ktorá potvrdzuje Písmo.

Nedeľa: Tradícia

(Mk 7,6-9 SEkP) *⁶On im odpovedal: Veru, výstižné proroctvo o vás pokrytcoch vyslovil Izaiáš, ako je napísané: Tento ľud ma ctí perami, ale jeho srdce je odo mňa ďaleko. ⁷Zbytočne ma však uctievaajú, lebo ľudské príkazy podávajú ako náuku. ⁸Opustili ste Božie prikázanie a pridržate sa ľudského podania. ⁹A dodal: Šikovne rušíte Božie prikázanie, aby ste zachovávali svoju tradíciu.*

Ježiš sa tu dostáva do konfliktu s farizejmi, kvôli podstate zákona. Skôr než pôjdeme ďalej, pre lepšie pochopenie si musíme ukázať ako sa na zákon pozerali v Ježišovej dobe.

V ranej židovskej histórii mal výraz "zákon" dvojaký význam. Tým prvým a najdôležitejším bolo desať prikázaní. Druhým významom bolo päť kníh Mojžišových alebo Pentateuch. V 3. - 4. storočí pr. Kr. však vznikla skupina expertov na zákon, ktorým sa začalo hovoriť zákonníci. Tí nanovo definovali, čo znamená Boží zákon. Začali rozlišovať medzi písanou Tórou a ústnou tórou, to znamená "medzi autoritatívnym

¹ WATTS, J. D. W. Word Biblical Commentary: *Isaiah 1-33*. vol. 24. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 1031 s. ISBN 978-0-310-58857-3. str. 434.

² PÍPAL, Blahoslav. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. 4. vyd. Praha: KALICH, 2006. 188 s. ISBN 80-7017-029-8. str. 116.

Svätým písmom (Starým zákonom), a verbálne prenášanou autoritatívnou tradíciou, ktorá vykladá, dopĺňa, a niekedy dokonca opravuje písanú formu Tóry".³

Samotná tradícia nie je problémom sama o sebe, ako ešte uvidíme pri výklade 1Kor 11,1.2, problémom je vtedy, ak autorita tradície začne nahradzovať autoritu Biblie. Na prvý pohľad sa môže zdať, že nie je na tom nič zlé, ak zákonníci trvali na tom, aby si učenici pred jedlom umyli ruky, dnes to pokladáme za hygienický štandard. O hygienu tu však vôbec nejde. Umývanie rúk bolo náboženským obradom, nie hygienickým opatrením. Žid sa mohol rituálne znečistiť aj keď sa dotkol pohana, alebo predmetu, ktorého sa pred tým dotkol pohan. Aby sme mali lepšiu predstavu, tu je popis ako takéto umývanie prebiehalo:

Voda na umývanie musela byť obradne čistá a musela byť uložená v určitom type nádoby. Pri samom umývaní "boli končeky prstov smerom nahor; naliala sa na ne voda, ktorá stiekla prinajmenšom po zápästie; minimálne množstvo vody bola jedna štvrtina logu, čo je zhruba jeden a pol vajíčkovej škrupinky vody. Zatiaľ čo boli obe ruky ešte mokré, musela byť každá očistená druhou rukou." To ale znamenalo, že "sa oboch rúk dotkla voda, ktorá bola teraz tiež nečistá, pretože sa dotkla nečistých rúk. Takže po druhý krát museli byť končeky prstov smerovať dole a voda na ne musela byť naliatá takým spôsobom, že sa začalo u zápästia a voda postupne stekala ku končekom prstov. Potom boli ruky čisté."⁴

Náplňou Božích prikázaní je láska k Bohu a blížnemu. Ak na toto zabudneme a zamierame svoju pozornosť na formálnu stránku Božieho zákona, potom je naše náboženstvo zbytočné ("zbytočne ma uctievať"). "Ježišova etika je radikálne orientovaná na Božiu vôľu, v zmysle nerozdielnej jednoty Božej vôle a lásky k blížnemu... Boh je bez zmyslu uctievaný perami tam, kde je láska k blížnemu nahradená ľudskými ustanoveniami."⁵ Ježiš týchto zákonníkov nazýva pokrytcami.

Hypokrités "pokrytec" v preklade znamená "herec". V helénskom svete bolo divadlo veľmi obľúbené, herci boli výhradne muži a nosili na tvárach masky, ktoré zobrazovali postavy, ktoré stvárňovali. Pokrytec je teda niekto, kto nosí masku. V tomto prípade sa jedná o masku zbožnosti. Keď si vonkajší úkon a vnútorné zmýšľanie vzájomne odporujú, je to pokrytectvo. "Vonkajšie uctievanie Boha pri vnútornom zmýšľaní, ktoré je Bohu cudzie, je nie len nábožensky bezcenné, ale je priamo popretím zbožnosti."⁶ Pokrytecké náboženstvo je náboženstvom povrchným. "V klasickom antickom židovstve a kresťanstve tento výraz označuje rúhača, ktorý sa svojim správaním vzdialil od Boha, resp. bezbožníka, ktorý nedodržiava Boží zákon. Napriek tomu boli pokrytci subjektívne presvedčení o svojom správnom uctievaní Boha."⁷

³ KNIGHT, G. R. Marek: *Evangelium Ježiše Krista Syna Božieho*. Praha: Advent-Orion, 2017. 278 s. ISBN 978-80-7172-687-6. str. 124.

⁴ KNIGHT, G. R. Marek: *Evangelium Ježiše Krista Syna Božieho*. str. 124-125.

⁵ DUBOVSKÝ, Peter. Marek: *Komentáre k Novému zákonu*. zv. I. Trnava: Dobrá kniha, 2013. 1036 s. ISBN 978-80-7141-792-7. str. 423.

⁶ KOVÁŘ, František. *Výklad evangelia Markova*. 2. vyd. Praha: Edice Blahoslav, 1945. 437 s. str. 160.

⁷ DUBOVSKÝ, Peter. Marek: *Komentáre k Novému zákonu*. str. 422.

Ježiš tu cituje text z Iz 29,13, citácia však zodpovedá LXX (Septuaginte), čo však neznamená, že by grécky preklad Starej zmluvy bol inšpirovanejší ako pôvodné hebrejské znenie. Poukazuje to skôr na fakt, že treba používať taký preklad, ktorý je ľuďom najzrozumiteľnejší.

(1Kor 11,1.2 SEkP) ¹*Napodobňujte ma, ako ja napodobňujem Krista!* ²*Chválim vás teda, že vo všetkom na mňa pamätáte a držíte sa tradície, ako som vám ju odovzdal.*

Prvý verš 11. kapitoly kontextovo patrí ešte k záveru 10. kapitoly. Na základe 1Kor 10,23-33 môžeme hovoriť o troch Pavlových príkazoch: (1) Všetko robte pre slávu Božiu (10,31); (2) Nespôsob svojim jednaním pohoršenie druhého (10,32); a (3) Napodobňujte ma, ako ja napodobňujem Krista (11,1). Čo však Pavol myslí pod "napodobňovaním Krista? "Pavlovou agendou je robiť všetko pre evanjelium. ... Boh je oslavovaný medzi svojim ľudom, v ich vzájomných vzťahoch a v ich snahe získať neveriacich ku Kristovi. ... Pavol napodobňuje Krista tým, že nehľadá svoj vlastné veci, ale to, čo je v prospech iných, aby mohli byť spasení."⁸ To nám môže dávať určitý kľúč, ako môžeme pristupovať k rôznym tradíciám. V prvom rade ako sme si už ukázali vyššie, žiadna ľudská ani cirkevná tradícia sa nesmie stať autoritou vedľa (a už vôbec nie nad) autority Biblie. Potom nie každá tradícia musí byť nutne zavrhnutá len kvôli tomu, že nie je Bibliou výslovne potvrdená (napr. slávenie Vianoc), pretože môže slúžiť v prospech evanjelizácie a teda raste Božieho diela, no zároveň nesmie byť náš prístup na pohoršenie jednak ľuďom vo vnútri cirkvi, ale ani ľuďom, ktorí nie sú jej súčasťou.

Druhý verš priamo spomína slovo "tradícia" *paradosis* čo doslova znamená "podanie, odovzdanie"⁹. Aj keď sa konkrétne neuvádza aké tradície má Pavol na mysli, tak vzhľadom k nasledujúcemu kontextu sa môže jednať o tradície, ktoré sa týkajú manželov. Ženy a muži sa majú správať tak, aby to nepohoršovalo ich okolie, tzn. že pri aktualizácii musíme brať do úvahy jednak kultúrne prostredie apoštola Pavla a naše súčasné kultúrne prostredie.

Pondelok: Skúsenosť

(Rim 2,4-5 SEkP) ⁴*Alebo opovrhuješ bohatstvom jeho dobroty, trpezlivosti a zhovievavosti a nevieš, že Božia добрota ťa vedie k pokániu?* ⁵*V zatvrdnutosti svojho nekajúcného srdca si zhromažďuješ hnev na deň hnevu a zjavenia Božieho spravodlivého súdu.*

v. 4: "To *chréston* (dobrý) a *chrétotés* (dobrota), sa v gréckom myslení pripisujú bohom len vo výnimočných prípadoch, zatiaľ čo v židovských Písmach, najmä v Žalmoch, je chvála Boha za jeho dobrotu a milosrdenstvo typická."¹⁰ Je to práve preto, že v pohanskom

⁸ TAYOLOR, Mark. The New American Commentary: *1 Corinthians*, vol. 28. Nashville: B&H Publishing Group, 2014. 761 s. ISBN 978-0-8054-0128-8. str. 347-348.

⁹ PANCZOVÁ, Helena. Grécko-slovenský slovník: *Od Homéra po kresťanských autorov*. Bratislava: Lingea, 2012. 1327 s. ISBN 978-80-8145-021-1. str. 944.

¹⁰ DUNN, J. D. G. Word Biblical Commentary: *Romans 1-8*. vol. 38A. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 970 s. ISBN 978-0-310-58829-0. str. 226.

svete chýba živá skúsenosť s bohmi. Práve bohovia v gréckom prostredí mali hriešne ľudské rysy, boli žiarliví, pomstychtiví, závistliví, pyšní. Boh Izraela je charakterizovaný práve dobrotou, potom je Boh "zhovievavý"¹¹ (*anoché*) a nakoniec sa Boh vyznačuje "trpezlivosťou"¹² (*makrothymia*), ktorú apoštol Pavol radí ako prvú vlastnosť lásky (1Kor 13,4). Práve osobná skúsenosť s Božou dobrotou k človeku, ktorý nie je dobrý prispieva k zmene tohto človeka. Čo NZ nazýva (*metanoia*) "zmena myslenia". Avšak toto grécke slovo (*metanoia*) chce nadviazať na hebrejský výraz (*šuv*), ktorý predstavuje "vrátenie sa". Nejedná sa teda len o zmenu myslenia, ale úplnú zmenu (presmerovanie) života. Toto môže spôsobiť len Božia dobrota, zmena je skutočná. Strach môže tiež človeka priviesť k zmene konania, táto zmena je však násilná a človekom nechcená. Preto aj evanjelium je radostná správa. Podstatou evanjelia je poukázať na Božiu dobrotu a lásku, nie na strašenie poslednými ranami, alebo ohnivým jazerom.

v. 5: "Zatvrdnutosť srdca" (*sklerokardia*) je odvolávkou na Dt 10,16, kde je recept na zatvrdnutosť "obrezanie srdca". To je odvolávka na zmluvu obriezky, ktorej podstatou nie je obrezanie tela, ale obrezanie srdca. Bez živej skúsenosti s Bohom nie je možné mať obrezané srdce. "Odmietnuť Božiu ponuku odpustenia a držať sa svojho hriechu znamená prehlbovať Boží hnev, a vyslúžiť si tak prísnejšie odsúdenie."¹³

(Tit 3,4-7 SEkP) ⁴*Ale keď sa zjavila dobrotivosť nášho Spasiteľa, Boha, a jeho láska k ľudom,* ⁵*zachránil nás nie pre skutky spravodlivosti, ktoré sme urobili my, ale podľa svojho milosrdenstva, kúpeľom znovuzrodenia a obnovy v Duchu Svätom,* ⁶*ktorého na nás štedro vylial skrze Ježiša Krista, nášho Spasiteľa,* ⁷*aby sme sa ospravedlnení jeho milosťou stali dedičmi podľa nádeje večného života.*

Skúsenosť s Bohom je konkrétna. Jedná sa o to, že ja som bol vo vzbure voči Bohu, bol som nepriateľom a napriek tomu, Boh dal svojho Syna, Ježiša Krista za mňa, aby ma zachránil. Toto je skúsenosť s Božou dobrotou a láskou. Toto človeka privádza k zmene. "Ľudia žili v blude ako otroci svojich žiadostí. Keby nebolo došlo k žiadnej zmene, boli by pre večnosť stratení, ale Boh privodil záchranu. Protiklad kedysi (v. 3) - ale (v. 4), naznačuje prevrat v dejinách spásy. Čas našej pozemskej zaslepenosti a otroctva sa priblížil svojmu koncu, keď sa ukázala dobrota a láska nášho Spasiteľa Boha. Vtelením a spásnym pôsobením Ježiša Krista sa prejavila jeho spásna vôľa."¹⁴ V spásu človeka nie je žiadne miesto pre ľudské zásluhy "nie pre skutky spravodlivosti". Je veľmi dôležité si neustále pripomínať, že na vlastnom spasení a zmene života nemáme žiadnu zásluhu, inak môžeme upadnúť do hriechu pýchy. K zoznamu nerestí, ktoré predchádzajú nášmu textu (Tit 3,3) je dobré uviesť podstatnú poznámku:

¹¹ PANCZOVÁ, Helena. Grécko-slovenský slovník: *Od Homéra po kresťanských autorov*. str. 166.

¹² *tamtiež*, str. 789.

¹³ MACARTHUR, John. *Nový zákon: Komentár verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2013. 1010 s. ISBN 978-80-875-87-08-9. str. 450.

¹⁴ BORSE, Udo. *Malý Stuttgartský komentár, Nový zákon: První a druhý list Timoteovi, list Titovi*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. 122 s. ISBN 80-7192-431-8. str. 110.

Keď autor hovorí o situácii pred prijatím viery v Krista (boli sme nerozumní a neposlušní, blúdili sme, slúžili žiadostiam a rozkošiam, vzájomne sme sa nenávideli, atď.), môže to znieť urážlivo v ušiach tých, ktorí nie sú veriaci. oprávnene sa môžu pýtať, či toto si veriaci o nich myslia. Uvedené slová je potrebné čítať v kontexte doby a v situácii prvých kresťanov. Autor volí obraz zodpovedajúci jeho dobe, v ktorej pohanstvo nebolo ateizmom, ale jednou z foriem náboženstva s veľmi dôkladne prepracovaným systémom kultu. Pohania mali svoje chrámy postavené rôznym božstvám, ba dokonca zbožšťovali samotných panovníkov a stavali im chrámy, v ktorých vykonávali kult a prinášali obety. Mali svojich kňazov, kňazky, sviatky a obrady. Kresťania prijatím viery v Krista sa od tohto všetkého odvrátili. Boli však zanedbateľnou menšinou, ktorá musela zápasiť nie len s nepriazňou okolia, ale aj so zachovaním vlastnej identity a neraz aj s pokušením zaradiť sa naspäť k väčšine. Zvolený slovník je potrebné vnímať ako povzbudenie a zároveň varovanie pred návratom k predchádzajúcemu štýlu života.¹⁵

To znamená, že naše "oddelenie sa od sveta" nepredstavuje akúsi nadradenosť voči neveriaci alebo inak veriacim ľuďom. Znamená to milovať ľudí, ale nevracať sa k spôsobu života, ktorý sme mali pred tým, ako sme uverili v Ježiša Krista.

Utorok: Kultúra

(1J 2,15-17 SEkP)¹⁵ *Nemilujte svet, ani to, čo je vo svete. Ak niekto miluje svet, nie je v ňom Otcova láska.* ¹⁶*Veď nič z toho, čo je vo svete - žiadostivosť tela, žiadostivosť očí a vystatovanie sa blahobytom -, nie je z Otca, ale zo sveta.* ¹⁷*A svet sa pomiňa aj so svojou žiadostivosťou. Kto však plní Božiu vôľu, zostáva naveky.*

Tento text by sme mali vždy čítať s pomyslením na J 3,16: "Lebo tak Boh miloval svet...". Pod pojmom svet tu nesmieme vidieť len to čo sa nachádza mimo cirkiev. Svet je tu charakterizovaný dvoma pojmami žiadostivosť (*epithymia*) a vystatovačnosť (*alazoneia*). *Epithymia* tu má negatívny kontext, preto predstavuje "túžbu po niečom zakázanom/zlom (o sexuálnej túžbe, hazardných hrách, poľovačke, opilstve a obžerstve) žiadostivosť"¹⁶. Žiadostivosť tu teda môže predstavovať aj rôzne závislosti. Žiadostivosť sa dotýka nášho tela a očí. Je to niečo po čom človek prahne (sex, drogy, hazard, peniaze, moc,...). Milovať svet v tomto prípade znamená, nechať sa dobrovoľne unášať závislosťami. *Alazoneia* predstavuje "nadutosť, povýšenosť, chvastanie, márnivosť, domýšľavosť"¹⁷. Jedná sa konkrétne o "*alazoneia tú biú*" teda o "chvastanie životom" alebo "márnivosť života". Jedná sa tu o konzumerizmus (tj. konzumný spôsob života). "Konzumnosť totiž znamená, že sa človek zameriava len na svoj vlastný blahobyť a dobro blížneho sa mu stáva ľahostajným. Chce len prijímať od spoločnosti, ale nechce jej dávať... Ide mu o umelé prestížne podnecovanie vlastnej spotreby za podmienok neuspokojovania základných životných potrieb iných. Konzumnosť znamená jednostranný hedonizmus, dehumanizáciu, individualizmus,

¹⁵ TRSTENSKÝ, František. Pavlove pastorálne listy: *Exegeticko-teologická analýza*. Ružomberok: Katolícke biblické dielo, 2015. 272 s. ISBN 978-80-89120-44-4. str. 97.

¹⁶ PANCZOVÁ, Helena. Grécko-slovenský slovník: *Od Homéra po kresťanských autorov*. str. 506.

¹⁷ PANCZOVÁ, Helena. Grécko-slovenský slovník: *Od Homéra po kresťanských autorov*. str. 103.

amoralizmus a cynizmus."¹⁸ V kontexte žiadostivosti sa tu teda jedná o závislosť na majetku, na veciach, na konzumnom spôsobe života. Zabezpečiť seba a nemať starosť o druhých. Láska k takémuto spôsobu života (milovať svet) je proti Bohu a proti Božím ideálom. Tento text nás nevedie k tomu odmietnuť kultúru ako takú (veď aj cirkevná tradícia je v podstate kultúrou danej cirkvi). Nie je možné žiť vytrhnutý z kultúry, ale je možné vedome odmietajúť tie prvky kultúry, ktoré sú proti Božské, teda tie, ktoré sú v rozpore s Božou vôľou. Nemilovať tento svet teda neznamená neisť raz za čas do kina alebo do divadla (dobré umenie človeka zušľachtuje a buduje), neznamená to ani bojovať voči niektorým tradíciám ako napr. vianočný stromček (toto nie je pohanská tradícia, ale oveľa neskoršia evanjelická tradícia), alebo oslava narodenín, ktoré nie sú v rozpore s Pánom Bohom. Búrať niektoré prvky kultúry a tradícií znamená len búranie mostov, ktoré sú medzi nami a ľuďmi, ktorí sú mimo cirkvi. Avšak ani dobré tradície a dobré prvky kultúry sa nám nesmú stať falošnými bohmi. Nemajú totiž večnú hodnotu ale len pomimutelnú. Preto nás v. 17 upriamuje na plnenie Božej vôle, ktorá je večná.

Streda: Spôsob uvažovania

(2Kor 10,4-6 SEkP) ***4 Zbrane nášho boja nie sú telesné, ale od Boha majú moc zboriť hradby. Nimi rúcame ľudské výmysly 5 a každú povýšenosť, čo sa dvíha proti poznávaniu Boha, a nimi viažeme každú myšlienku na poslušnosť Kristovi, 6 a sme hotoví potrestať každú neposlušnosť, kým vaša poslušnosť nebude úplná.***

v. 4-5: Pavol tu hovorí o boji, ktorý je však odlišný od bežného boja, ktorý sa vedie pomocou zbraní. Tento boj vedíme o svoju vlastnú myseľ. To, že zbrane nie sú telesné, odkazuje priamo na Boha. Sú to Božie zbrane (viď Ef. 6,10-20). Pod pojmom "búranie hradieb" je myslené "búranie filozofií, ktoré nás od Boha odvádzajú". Pavol tu argumentuje proti "predpokladom sofistov"¹⁹. Sofisti boli grécky filozofi. "Spoločensky založená pravda je podľa sofistov relatívna. Úpadkový typ sofistiky môže viesť k púhej technologickej manipulácii bez výhľadu k pravde a dobru."²⁰ V dnešnej dobe zberáme ovocie sofistov v podobe relativizácie pravdy a mravných noriem. Postmoderna nepozná jednu objektívnu Pravdu, len mnoho subjektívnych právd. Objektívnu Pravdou je však v Biblii osoba - Ježiš Kristus, nie náuka, alebo myšlienkový smer.

V piatom verši máme pojem *aichmalótizó*, tj. "viesť do zajatia"²¹, to znamená, že máme doslova každú našu myšlienku viesť do zajatia poslušnosti Kristovi. Teda každú myšlienku podriaďovať Pravde s veľkým P. "Z praktického hľadiska takáto poslušnosť Kristovi zahŕňa podriadenie sa Pavlovmu posolstvu, ktorému v Korinte hrozí strata dôvery (11,4), v dôsledku konkurenčnej misie."²²

¹⁸ KIŠŠ, Igor. *Sociálna etika*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, 2006. 388 s. ISBN 80-223-2127-3. str. 117.

¹⁹ MARTIN, R. P. *Word Biblical Commentary: 2 Corinthians*. vol. 40. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 1098 s. ISBN 978-0-310-58629-6. str. 674.

²⁰ OLŠOVSKÝ, Jiří. *Slovník filozofických pojmů současnosti*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. 336 s. ISBN 978-80-247-3613-6. str. 231.

²¹ PANCZOVÁ, Helena. *Grécko-slovenský slovník: Od Homéra po kresťanských autorov*. str. 92.

²² MARTIN, R. P. *Word Biblical Commentary: 2 Corinthians*. str. 674.

V šiestom verši sa Pavol prejavuje ako zodpovedný vodca. "Akonáhle sa komunita vráti k skutočnému evanjeliu a odmietne evanjelium Pavlovho oponenta, bude [Pavol] pripravený konať proti členom komunity, ktorí budú udržiavať svoju vernosť falošnému evanjeliu."²³

(Prís 1,7 SEkP) *Bázeň pred Hospodinom je začiatkom poznania, múdrosťou a výchovou len blázni pohrdajú.*

(Prís 9,10 SEkP) *Začiatkom múdrosti je bázeň pred Hospodinom v poznaní Najsvätejšieho spočíva rozumnosť.*

Tieto dva verše pojednávajú o spoločnej téme. V každom z nich môžeme nájsť paralelizmus - čo je hlavný znak hebrejskej poézie. Prís 1,7 si môžeme rozdeliť nasledovne:

A: (a1) Bázeň pred Hospodinom (a2) je začiatkom poznania

B: múdrosťou a výchovou len blázni pohrdajú.

Toto je tzv. antitetický paralelizmus. Téma A je postavená do protikladu k téze B. Na tomto základe môžeme definovať, čo je tu myslené pod pojmom "bázeň". Bázeň je charakterizovaná ako opak pohrdania. "Bázeň pred Hospodinom" teda znamená nepohrdáť Hospodinom, brať s najvyššou vážnosťou Hospodinove slová ako zdroj poznania.

V samotnej téze A máme však ďalší, tento krát synonymický paralelizmus. "Bázeň" je "začiatkom poznania". Doslova bázeň pred Hospodinom je "hlavná časť"²⁴ poznania. Keď sa pozrieme na Prís 9,10 môžeme dostať ďalšie odpovede:

A: Začiatkom múdrosti je bázeň pred Hospodinom

B: v poznaní Najsvätejšieho spočíva rozumnosť.

Toto je synonymický paralelizmus. Téma A je v synonymickom vzťahu s tézou B. "Múdrosť" = "rozumnosť", "bázeň" = "poznanie" a "Hospodin" = "Najvyšší". Múdry je tu ten, kto prijíma pokarhanie (viď Prís 9,8-9). Byť múdrom alebo rozumným znamená prijať Božie pokarhanie, dovoliť Bohu, aby ma vychovával. V tomto zmysle poznanie je vlastne otázkou vzťahu dôvery. Či Bohu dôverujem natoľko, aby som sa otvoril jeho výchove, jeho pokarhaniam.

V súvislosti s témou našej úlohy je to vlastne prijatie Božieho slova ako autority a pravdy, ktorej sa podriaďujeme, na ktorú reagujeme.

²³ MARTIN, R. P. Word Biblical Commentary: 2 Corinthians. str. 675.

²⁴ MURPHY, R. E. Word Biblical Commentary: Proverbs. vol. 22. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 526 s. ISBN 978-0-310-58854-2. str. 103.

Štvrtok: Biblia

(Jn 5,46-47 SEkP) ⁴⁶*Lebo keby ste verili Mojžišovi, verili by ste aj mne, ved' on písal o mne.*
⁴⁷*Ale ak neveríte jeho písmam, akože uveríte mojim slovám?!*

Tieto verše patria do jedného veľkého celku (Jn 4,46 - 5,47), ktorého témou je "Ježiš, ako prostredník života a súdu"²⁵. Tieto posledné dva verše sú Ježišovým obvinením. V pozadí je skryté niečo viac, než "len" upozorniť na Písmo. "Sú dôkazy, že Židia sa pozerali na Mojžiša ako na ich príhovorca pri poslednom súde."²⁶ To ukazuje, že síce Židia čítali Bibliu, ale s neporozumením. O to viac sa to môže stať nám, Európanom, s úplne odlišným myslením, s oveľa väčším časovým odstupom. Ježiš dáva rovná sa medzi "svoje slová" a Mojžišovým "písmam". Vedie nás to ku kristocentrickému pozeraniu na Písmo. Písmo je o Ježišovi. On je stredobodom celého veľkého príbehu Biblie.

(Jn 7,37-38 SEkP) ³⁷*Posledný veľký deň sviatkov Ježiš vstal a zvolal: Ak je niekto smädný, nech príde ku mne a nech sa napije ten,* ³⁸*kto verí vo mňa. Ako hovorí Písmo: Prúdy živej vody budú tiecť z jeho vnútra.*

Jedná sa tu o sviatok stánkov, avšak vykladači sú nejednotní v tom, o aký deň sa jedná. Sviatok stánkov trval sedem dní a ôsmy deň bola sobota. "Pre rabínov bol posledným dňom ôsmy deň, ale nikdy o ňom nehovorili ako o najväčšom dni. Pretože ôsmy deň bol vynechaný vodný obrad a tanec vo svetle veľkých menor, si mnohí myslia, že najväčší deň bol siedmy deň sviatku, kedy kňaz robil procesie okolo oltára s vodou nabratou zo Siloe a to sedem krát."²⁷ Práve pri dokončení tohto obradu mohli mať Ježišove slová o vode veľký účinok. V SZ je prúd vody symbolom života. Sviatok stánkov bol pripomenutím putovania Izraelitov po púšti a práve tam mali skúsenosť s tým, ako im Boh prostredníctvom Mojžiša dával piť vodu zo skaly. Zároveň sú aj videnia o tom, ako z chrámu bude vytekať rieka, ktorá bude napájať svet. Ježiš toto všetko vzťahuje na seba. On je skutočným zdrojom vody života. On je pravý chrám. Ak sa človek z tejto vody napije, sám sa stane zdrojom vody pre ostatných. My dnes máme prístup k tejto vode života prostredníctvom Biblie, ktorá o Ježišovi svedčí.

Použité zdroje a literatúra

BEASLEY-MURRAY, G. R. Word Biblical Commentary: *John*. Vol. 36. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 811 s. ISBN 978-0-310-58846-7.

Biblia Hebraica Stuttgartensia. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1997. ISBN 978-3-438-05222-3.

Biblia: Slovenský ekumenický preklad. 5. Vyd. (3. opravené vyd.) Banská Bystrica: Slovenská biblická spoločnosť, 2015. ISBN 978-80-85486-97-1.

²⁵ BEASLEY-MURRAY, G. R. Word Biblical Commentary: *John*. Vol. 36. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 811 s. ISBN 978-0-310-58846-7. str. 294.

²⁶ BEASLEY-MURRAY, G. R. Word Biblical Commentary: *John*.. str. 294.

²⁷ tamtiež, str. 337.

- BORSE, Udo. Malý Stuttgartský komentář, Nový zákon: *První a druhý list Timoteovi, list Titovi*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. 122 s. ISBN 80-7192-431-8.
- DUBOVSKÝ, Peter. Marek: *Komentáře k Novému zákonu*. zv. I. Trnava: Dobrá kniha, 2013. 1036 s. ISBN 978-80-7141-792-7.
- DUNN, J. D. G. Word Biblical Commentary: *Romans 1-8*. vol. 38A. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 970 s. ISBN 978-0-310-58829-0.
- KIŠŠ, Igor. *Sociálna etika*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, 2006. 388 s. ISBN 80-223-2127-3.
- KNIGHT, G. R. Marek: *Evangelium Ježiše Krista Syna Božího*. Praha: Advent-Orion, 2017. 278 s. ISBN 978-80-7172-687-6.
- KOVÁŘ, František. *Výklad evangelia Markova*. 2. vyd. Praha: Edice Blahoslav, 1945. 437 s.
- MACARTHUR, John. Nový zákon: *Komentář verš po verši*. Kroměříž: Didasko, 2013. 1010 s. ISBN 978-80-875-87-08-9.
- MARTIN, R. P. Word Biblical Commentary: *2 Corinthians*. vol. 40. Grand Rapids: Zondervan, 2017 (ePub edition). 1098 s. ISBN 978-0-310-58629-6.
- MURPHY, R. E. Word Biblical Commentary: *Proverbs*. vol. 22. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 526 s. ISBN 978-0-310-58854-2.
- NESTLE-ALAND. Řecko Český Nový zákon: *Slovník novozákonní řečtiny*. Praha: Česká biblická společnost, 2011. 1758 s. ISBN 978-80-87287-38-5.
- OLŠOVSKÝ, Jiří. *Slovník filozofických pojmů současnosti*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. 336 s. ISBN 978-80-247-3613-6.
- PANCZOVÁ, Helena. Grécko-slovenský slovník: *Od Homéra po kresťanských autorov*. Bratislava: Lingea, 2012. 1327 s. ISBN 978-80-8145-021-1.
- TAYOLOR, Mark. The New American Commentary: *1 Corinthians*, vol. 28. Nashville: B&H Publishing Group, 2014. 761 s. ISBN 978-0-8054-0128-8.
- TRSTENSKÝ, František. Pavlove pastorálne listy: *Exegeticko-teologická analýza*. Ružomberok: Katolícke biblické dielo, 2015. 272 s. ISBN 978-80-89120-44-4.
- WATTS, J. D. W. Word Biblical Commentary: *Isaiah 1-33*. vol. 24. Grand Rapids: Zondervan, 2018 (ePub edition). 1031 s. ISBN 978-0-310-58857-3.